

nižjih upravnih organov (ki količinsko večinoma niso obsežni) ne oliraju prvotna ureditev, pač pa se gradivo na novo uredi po vsebinski razvrstitvi kot jo določajo klasifikacijski znaki upravnih organov iz leta 1962²³ (to velja za gradivo od 1945 do 1962). Upam, da je iz zapisanega razvidno, da se bo s pomočjo šifer uprave dalo popisati vse gradivo uprave ne glede na to, kakšna je bila predhodna ureditev.

Sama sem se začela ukvarjati s tem gradivom iz dveh razlogov. Prvi razlog je, da sem se kot pripravnik pač srečala najprej s tem gradivom in v literaturi nisem uspela najti odgovora, koliko je to gradivo uporabno. Predvsem sem se spraševala, katere kategorije gradiva so za znanost pa tudi praktično uporabo najpomembnejše. Drugi razlog je ugotovitev, da je količinsko teh fondov veliko in tudi uporabnikov tega gradiva je precej. Pri tem pa sem prišla do sklepa, da je v teh fondih relativno malo kvalitetnega gradiva in da se večji del njihovega gradiva zbira na višjih nivojih uprave.

Za sklep bi postavila vprašanje arhivistom, ki so se ukvarjali s fondi najnižjih upravnih organov ali so poiskali odgovor na vprašanje, koliko kvalitetnega gradiva se nahaja v teh fondih in koliko so uporabni za krajevno zgodovino.

OPOMBE

1 Tu mislim na gradivo, ki je bilo prevzeto v arhiv pred sprejemom zakona o naravni in kulturni dediščini.

2 Inštitut za zgodovino delavskega gibanja (IZDG), Notranjsko okrožje (Cerkljansko), poročila rajonskih odborov Okrožnemu odboru za Notranjsko, fascikel 719, 719a.

3 IZDG, Okrožni NOO OF za Notranjsko, zapisnik redne seje Okrožnega odbora OF za Notranjsko, 14. maja 1944, f. 719.

4 IZDG, SNOS, Odsek za izgradnjo narodne oblasti, zapisnik 2. redne seje Okrožnega izvršnega odbora za Notranjsko – Ribnico, 4. novembra 1944, f. 464.

5 Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije (Uradni list SNOS in NV Slovenije, št. 33/45).

6 ZAL, KLO Polhov Gradec, arhivska enota (a. e.) 3.

7 Zakon o upravni razdelitvi LRS (Uradni list LRS, št. 62/46).

8 Zakona o upravni razdelitvi LRS (Uradni list LRS, št. 9/48).

9 ZAL, ObLO Polhov Gradec, a. e. 1.

10 Zakon o razdelitvi LRS na mesta, okraje in občine (Uradni list LRS, št. 11/52).

11 Zakon o območjih okrajev in občin v LRS (Uradni list LRS, št. 24/55).

12 Zakon o spremembah zakona o območjih okrajev in občin v LRS (Uradni list LRS, št. 3/61).

13 Okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica, f. 15, 16, 17, 18. Zapisniki sej KLO so v drugih primerih večinoma ohranjeni v samih fondih KLO.

14 ZAL, KLO Polhov Gradec, a. e. 2.

15 ZAL, KLO Polhov Gradec, a. e. 13.

16 ZAL, KLO Polhov Gradec, a. e. 44. Od 35 oseb (staršev otrok) je za 21 zapisano, da so pobegnili na Koroško, za 10, da so umrli kot žrtev fašističnega terorja.

17 Iz popisov v ZAL je razvidno, da tudi, ko sta delovodnik in indeks ohranjena, ne služita razvidu nad gradivom. V Zgodovinskem arhivu v Celju so mi povedali, da tudi v primeru, da ohranijo delovodniški sistem, naredijo še popis. O tem tudi v Ljubljani, Zonar, Arhivistika, Ljubljana 1978, str. 63 (predlagata, da se ne ohranja prvotna ureditev, kadar je fond močno izločen).

18 Do podobne ugotovitve, da je najboljša rešitev uporabljati šifrirane uprave za upravno gradivo po 1945, so prišli tudi v naši enoti v Kranju; primerjaj Janez Kopač, Prevzemanje večjih upravskih fondov za obdobje od avgusta 1956 do leta 1974 (na primeru občine Trzin), Škart, arhivski občasnik, Ljubljana 1986, str. 11–13.

19 V. Arhar, S. Kranjc, Izpopolnjeno vsebinsko kazalo klasifikacijskih znakov za pisarniško poslovanje v državnih organih, zavodih in organizacijah, Ljubljana 1965.

20 ZAL, ObLO Polhov Gradec, a. e. 1–5, 34, 35, 38, 39, 68, 74.

21 ZAL, KLO Polhov Gradec, a. e. 4.

22 ZAL, ObLO Polhov Gradec, a. e. 99.

23 Klasifikacijski načrt iz leta 1962 je samo osnova, ki jo potem zelo lahko prilagodimo novemu klasifikacijskemu načrtu iz decembra 1988 ali pa šifram, ki bodo temelj za računalniško popisovanje.

Popisovanje zapuščine pesnika in pisatelja Edvarda Kocbeka

Boris Rozman

Komite za družbene dejavnosti občine Ljubljana-Center je na predlog Zgodovinskega arhiva Ljubljana razglasil dokumentarno gradivo, ki je nastalo pri delu pesnika, pisatelja, esejista, prevajalca in urednika Edvarda Kocbeka, za arhivsko gradivo. Da je bilo to mogoče napraviti, je bilo potrebno napraviti podroben popis gradiva, ki je nastalo pri avtorju.

Tako sem se kot arhivist Zgodovinskega arhiva Ljubljana, zadolžen za osebne fonde, skupaj s sinom Edvarda Kocbeka Matjažem lotil popisovanja. Že ob samem pogledu na gradivo, ki ga je Kocbek zapustil, sem videl, da je njegovo delo presenetljivo obsežno, nepregledno (na koncu sva ga spravila v 59 škatel, kar pomeni 5,9 tm), hkrati pa tako mnogovrstno, da človek potrebuje

ogromno znanja in časa, da ga vsaj delno uredi oziroma popiše. Z Matjažem sva se dogovorila, da bo gradivo zaenkrat ostalo "urejeno", tako kot ga je zapustil oče, se pravi po mapah. V njih je bilo raznovrstno gradivo tako po kategorijah, kot vsebini.

Najpomembnejša vrsta gradiva je zagotovo njegov dnevnik, s katerim nisva imela velikih problemov. Zvezke, v katere je pisal o svojem življenju, delu, problemih, sva uredila kronološko v 14 škatel, v posebne tri škatle pa sva spravila tudi originalne tipkopise že objavljenih dnevnikov (npr. Listina, Dnevnik 1951, 1952). Pri tem sem ugotovil, da nekateri zvezki za določena leta manjkajo, zlasti za leti 1936 in 1941, ko ni "oliranjenega" niti enega samega. Največ pa jih je napisal leta 1952 (18

zvezkov) in v letih 1949, 1971 in 1972 (16 zvezkov). Drugače pa je od leta 1932, ko se pojavijo prvi zvezki (2), do leta 1978, ko je prenehal (?) s pisanjem dnevnika "ohranjenih" 371 zvezkov.

Problemi so se pojavili ob stalem gradivu, ki je bilo kot sem že napisal, urejeno in zloženo po mapah. Napisi na nekaterih mapah niso odgovarjali vsebini. Vsako tako mapo sva pregledala, skušala ugotoviti, kaj vse vsebuje, jo popisala, oštevilčila (dobila je arhivsko enoto) in zložila v škatlo. Če se je dala razbrati vsebina ali naslov dela, ki ga je vsebovala, sva to napisala, če to ni bilo mogoče, sva se skušala tekstu kar se da približati. Kot sem že napisal, nisva ničesar izločila ali spreminjala. Tako sva določene stvari lahko tudi večkrat popisala, ne da bi se tega zavedala, saj je gradiva ogromno, vsega pa nisva brala. To se dobro vidi iz popisa, ki je nastajal sproti. V primeru, da je šlo za kopije, sva to tudi označila. In kaj vse je bilo v mapah? Eseji, kritike, razmišljanja, poročila, poezija (ne samo njegova, tudi prevodi), razni članki, govori, razprave, referati o filozofiji, krščanstvu, cerkvi, politiki, komunizmu, literaturi, slovenskem jeziku, vojni, jeziku nasploh, narodu... V njih je bila tudi osebna korespondenca (pisma, razglednice, dopisnice, čestitke), žepne zabeleške, v katere je zapisoval vse mogoče — od pesmi, proze, izrekov do raznih idej, ugotovitev, izračunov ipd.

Naj navedem samo nekaj naslovov, ki se bodo v fondu takoj našli: Kultura in Slovenci, Pot v Jajce, Kristjani in svoboda, O nepravem bogu, Esej o komunizmu, Kaj je svoboda, Nočna straža, O človeku, Razumniki pred oblastjo, Osvobodilni boj in svetovni nazor, Kristjani v Sovjetski zvezi, O dulioščini in komunizmu v Sovjetski zvezi, O klerikalizmu, O odseljivanju Slovencev, Kritika in dialektika, ... Zagotovo so bili nekateri teksti že objavljeni. Kje? S tem se bodo ukvarjali tisti, ki bodo njegovo zapuščino študirali in ne samo popisovali, tako kot jaz, kot tudi z ostalimi teksti, ki jih nisva mogla razvozlati. Pri tem mislim zlasti na njegovo poezijo. Med gradivom je ogromno pesmi ali osnutkov, ki jim ni moč dati naslova. Kam sodijo, bi lahko vedel samo avtor sam.

Edvard Koebek je zapustil ogromno osebne korespondence. V 5 škatel sva z njegovim sinom zložila več kot

3000 pism, razglednic, dopisnic in čestitk. Samo preštela sva jih. Za vse ostalo bi človek potreboval leta in leta. Najbolj problematična so pisma. Ta so namreč velikokrat brez kuvert, niso datirana, z njih se ne da razbrati pošiljatelja. Velikokrat pa je ohranjen samo del pisna (del je mogoče v kakšni drugi kuverti). Posebej pa je označena in urejena samo medvojna korespondenca. Ob nepregledni količini časopisnih izrezkov, ki pišejo o pisatelju, njegovemu delu, življenju ali na katerih zasledimo objavljeno njegovo pesem, razpravo, članek ali kakšen esej lahko mirno sklepam, da je temeljito sledil vsem revijam in časopisom, ki so pisali o njemu in objavljali njegove članke; tako domačim kot tujim. Sicer je bil pri izrezovanju velikokrat nenatančen, saj je pozabil pripisati datum ali naslov časopisa, kjer je bil tekst objavljen. Iz revij članke v glavnem ni izrezoval. Pustil je cele. Zato pri njih ni težko ugotoviti leta izida članka, njegov naslov ali ime revije. Od vseh se velikokrat pojavljajo Problemi, Sodobnost, Most, Antena, 7D, Nin, Teološki rodovi, Ognjišče, Literaturny, Ravnea svetovej... Od časopisov je posebno mapo dobil Die Zeit, drugače pa se pojavljata še Dnevnik in Delo. Gradiva o njegovem političnem delovanju ni veliko. Seveda pri tem ne smemo iti mimo njegovih dnevnikov, pism, ali že prej navedenih tekstov, ki bi verjetno ravnó o tem področju njegovega delovanja veliko povedala. Drugače pa je v mapah ohranjenih nekaj političnih spisov, poročil, planov, razprav, opažanj za vsa leta njegovega aktivnega političnega delovanja. Med gradivom bomo našli tudi glasila in biltene, ki jih je med vojno izdajala krščanska skupina v OF. Veliko dela bo potrebno vložiti tudi za ureditev fotografij, ki jih je več tisoč. Seveda so mnoge nedatirane. Ne ve se, kje so bile posnete, kdo je na fotografiji ali kaj fotografija predstavlja. Tudi ponavljajo se lahko. Zaradi preštevilčnosti in popolne neurejenosti sva jih z Matjažem samo preštela in spravila v škatle.

Kljub vsem tem problemom pa smo dokončno dobili temeljit pregled nad zapuščino Edvarda Koebeke, ki mu bodo šele večletne analize (tudi na podlagi gradiva, ki je nastalo pri njegovem delu) določile tisto mesto v naši družbi, ki mu pripada.